

Шеста Международна олимпиада по теоретична,
математическа и приложна лингвистика

България, Слънчев бряг, 4–9 август 2008 г.

Задачи за индивидуалното състезание

Правила за оформяне на решенията на задачите

1. Не преписвайте условията. Решавайте всяка задача на отделен лист (или листове), като на всеки лист пишете номера на решаваната задача, номера на мястото си и фамилното си име. Иначе работата Ви може да не бъде оценена по достойнство.
2. Обосновавайте получените отговори. Отговор, даден без всякакво обяснение, макар и да е съвсем верен, се оценява ниско.

Задача №1 (20 точки). Дадени са думи на микмакски език с т. нар. правопис Listuguj и с фонетична транскрипция, както и преводите им на български:

1	<i>tmi'gn</i>	[dɛmɪgən]	брадва
2	<i>an'stawteg</i>	[anəstawtek]	небезопасен
3	<i>gġiansale'wit</i>	[əkciansaləwit]	архангел
4	<i>mgumie'jo'tlatl</i>	[əmkumiējōdɛladɛl]	подковавам
5	<i>amqwanji'j</i>	[amx ^w ancɪc]	лъжица
6	<i>e'jnt</i>	[ɛjənt]	агент по индианските въпроси
7	<i>tplutaqan</i>	[ətpɛludəqan]	закон
8	<i>ge'gwisɪng</i>	[gɛg ^w isɪnk]	лежи отгоре
9	<i>lnu'sgw</i>	[lənuːsk ^w]	индианка
10	<i>g'p'ta'q</i>	[gəbədāx]	горе
11	<i>epsaqtejg</i>	[epsaxteck]	печка

(а) Транскрибирайте следните думи:

12	<i>gsnqo'qon</i>	глупост
13	<i>tg'poq</i>	изворна вода
14	<i>gmu'jmin</i>	малина
15	<i>emtoqwatg</i>	боготвори
16	<i>te'plj</i>	коза

(б) Напишете с правописа Listuguj:

17	[ətpədēsən]	юг
18	[əmteskəm]	змия
19	[alaptək]	оглежда се
20	[gələmen]	затова

NB: Микмакският език е от алгонкинското езиково семейство. Говори се от около 8000 души в Канада.

В транскрипцията [ə] ≈ кратко ъ, [c] = ч, [j] = дж, [x] = x, [y] е звучно x; [w] показва, че предходният съгласен звук се произнася със закръгляне на устните. Знакът ⁻ бележи дълга гласна.

—Божидар Божанов

Задача №2 (20 точки). Дадени са четири откъса от стихотворения, написани около 900 г. от н. е. на старосеверен език с размера, наричан *dróttkvætt* («дружинен размер»):

I	III
1 ók at ísarnleiki	1 áðr gnapsólar Gripnis
2 Jarðar sunr, en dundí ...	2 gnýstœrandi fœri
II	3 rausnarsamr til rimmu
1 þekkiligr með þegnum	4 ríðviggs lagar skíðum.
2 þrymseillar hval deila.	IV
3 en af breiðu bjóði	1 háði gramr, þars gnúðu,
4 bragðvíss at þat lagði	2 geira hregg við seggi,
5 ósvífrandi ása	3 (rauð fnýsti ben blóði)
6 upp þjórhloti fjóra.	4 bryngogl í dyn Skoglar,
	5 þás á rausn fyr ræsi
	6 (réð egglituðr) seggir ...

Един от основните принципи на *dróttkvætt* е алитерацията. В първия ред на всяко двустишие се съдържат две думи, започващи с един и същи звук, а първата дума на втория ред започва пак с този звук: напр. **rausnarsamr**, **rimmu** и **ríðviggs** (III:3–4). Смята се, че всички гласни алитерират една с друга и с **j**: напр. **ók**, **ísarnleiki** и **Jarðar** (I:1–2). Това обаче не е единственото правило.

Дадените по-горе текстове са запазени в повече от един ръкопис. Понякога в съответните едно на друго места на различни ръкописи има различни думи, и тогава изследователите трябва да решат кой е първоначалният вариант. За това може да има различни основания. Понякога законите на стихосложението позволяват да се познаят неправилните варианти. Така в ред I:2 се среща не само думата **dundí**, а и думите **dulði** и **djarfi**. **dulði** не отговаря на структурата на стиха, но и **dundí**, и **djarfi** подхождат и за да се избере една от тези думи, трябва да се видят други причини. В ред III:1 в ръкописите се срещат думите **Gripnis** и **Grímnis**, но **Grímnis** не удовлетворява изискванията на стиха.

(a) Опишете правилата, на които трябва да отговаря двустишието в *dróttkvætt*.

***

(b) Дадена е строфа, в която са пропуснати 13 думи:

V	
1 [a] (þreifsk reiddra øxa	
2 [b] ; knóttu spjór [c])	
3 [d] bitu seggi	
4 [e] þjóðkonungs ferðar,	
5 þás ([f] hǫlða)	
6 [g] [h] [i]	
7 (hór vas [j] of [k])	
8 [l] (flugbeiddra [m]).	

В дадения по-долу списък се съдържат (по азбучен ред) всичките 13 пропуснати думи, както и две думи, които не се срещат в строфа V:

andskoti, Gauta, glymjá, hlaut,
hugfylðra, hœgra, ríks, rymr,
sigr, smíði, svartskyggð, sverð,
svírum, songr, vigra

Запълнете пропуските в строфа V.

NB: Старосеверният език е северногермански език, на който се е говорело приблизително през 700–1100 г. от н. е.

æ = отворено e, œ ≈ гласната в думата *гьол* (тези две букви означават дълги звукове). ø е кратка гласна, съответна на œ; y ≈ ю в *гюл*, ø е отворено o. au и ei се четат като една сричка. ð и þ = англ. th съотв. в думите *this* и *thin*. x = k+s. Знакът ´ бележи дълга гласна. Стихотворните текстове в задачата са дадени в нормализиран правопис и не съдържат отклонения от правилата на жанра.

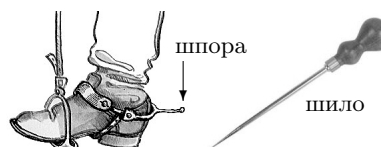
—Александър Пиперски

Задача №3 (20 точки). Дадени са думи и словосъчетания на два езика от Нова Каледония – деху и чемухи – и преводите им на български в случаен ред:

деху	български
<i>drai-hmitrötr, gaa-hmitrötr, i-drai, i-jun, i-wahnawa, jun, ngöne-gejĕ, ngöne-uma, nyine-thin, uma-hmitrötr</i>	олтар, китка банани, календар, кост, църква, бряг, шило, неделя, скелет, стена
чемухи	български
<i>a-pulut, ba-bwén, ba-jiĕ, bé-ödu, bé-tii, bé-wöli, bé-wöli-wöta, tii, wöta</i>	легло, животно, вилица, чаша, молив, бряг, пиша, здрач, шпора

Дадени са и преводите на няколко думи от деху на чемухи:

деху	<i>gaa</i>	<i>ngöne-gejĕ</i>	<i>nyine</i>	<i>thin</i>
чемухи	<i>a</i>	<i>ba-jiĕ</i>	<i>bé</i>	<i>wöli</i>

- (a) Определете верните съответствия.
- (b) Какво смятате, че значат думите *wahnawa* и *drai* на деху, а думите *wöli* и *pulut* — на чемухи?
- (c) На деху *tusi* е ‘книга’, а *bii* е ‘пчела’. Преведете от деху: *i-bii, tusi-hmitrötr*.

NB: Езикът деху се говори от над 10 000 души на о. Лифу, на изток от Нова Каледония. Езикът чемухи се говори от около 2000 души на източния бряг на Нова Каледония. И двата езика са от австронезийското семейство.

На деху *ĕ* е отворено *e*, *ö* ≈ гласната в думата *гьол*, *hm* и *hn* са специфични беззвучни съгласни; *dr* и *tr* са съгласни, сходни с *d* и *t*, но произнасяни с извит назад връх на езика; *j* и *th* = англ. *th* съотв. в думите *this* и *thin*; *ng* = *n* в думата *гонг*; *ny* ≈ *нь* в името *Еньо*.

Олтар е главната, най-свещената част на църквата.

—Ксения Гилярова

Задача №4 (20 точки). Дадени са думи на езика соке от Копайнала и преводите им на български:

<i>mis nakpatpit</i>	с твоя кактус	<i>kamɔŋdaʔm</i>	сенки
<i>nakpat</i>	кактус	<i>ʔas ncapkasməšeh</i>	сякаш над моето небе
<i>mokpittih</i>	само с царевицата	<i>capšeh</i>	като небе
<i>pokskukyaɫsmɔtaʔm</i>	над столовете	<i>pahsungotoya</i>	за тиквичката
<i>pokskuɔ</i>	стол	<i>pahsunšehtaʔmdih</i>	съвсем като тиквички
<i>peroltih</i>	само чайник	<i>tɔckotoyatih</i>	само за зъба
<i>kocaktaʔm</i>	планини	<i>kumgukyaɫsmɔ</i>	над града
<i>komgasmatih</i>	точно над стълба	<i>kumgukyotoyataʔm</i>	за градовете
<i>ʔas ŋgom</i>	моят стълб	<i>cakyotoya</i>	за лозата
<i>kamɔŋbitšeh</i>	сякаш със сянката	<i>mis ncaɔ</i>	твоята лоза

(a) Преведете на български:

cakyaɫsmatih
kamɔŋšeh
ʔas mok
mis ndɔctaʔm
pahsunbit
perolkotoyašehtaʔm

(b) Преведете на соке от Копайнала:

за стола
с моя чайник
съвсем като планина
стълбове
над сенките
твоят град

NB: Езикът соке от Копайнала е от езиковото семейство михе-соке. Говори се от около 10 000 души в провинция Чиापас в южната част на Мексико.

ɔ ≈ *o*; *c* = *ç*, *nc* = *ндз* в думата *скрѣндза*, *š* = *ш*, *ŋ* = *н* в думата *гонг*, *y* = *й*; *ʔ* е специфичен съгласен звук (т. нар. гърлен взрив).

—Иван Держански

Задача №5 (20 точки). Дадени са изречения на езика инуктитут и преводите им на български:

1. <i>Qingmivit takujaatit.</i>	Кучето ти те видя.
2. <i>Inuuhuktuup iluaqhaiji qukiqtanga.</i>	Момчето застреля лекаря.
3. <i>Aanniqtutit.</i>	Ти се нарани.
4. <i>Iluaqhaijiup aarqijaatit.</i>	Лекарят те излекува.
5. <i>Qingmiq iputujait.</i>	Ти прониза кучето.
6. <i>Angatkuq iluaqhaijimik aarqisijuq.</i>	Шаманът излекува един лекар.
7. <i>Nanuq qaijuq.</i>	Бялата мечка дойде.
8. <i>Iluaqhaijivit inuuhuktuit aarqijanga.</i>	Лекарят ти излекува момчето ти.
9. <i>Angunahuktiup amaruq iputujanga.</i>	Ловецът прониза вълка.
10. <i>Qingmiup ilinniaqtitsijiit aanniqtanga.</i>	Кучето нарани учителя ти.
11. <i>Ukiakhaqtutit.</i>	Ти падна.
12. <i>Angunahukti nanurmik qukiqsijuq.</i>	Ловецът застреля една бяла мечка.

(a) Преведете на български:

13. *Amaruup angatkuuit takujanga.*
14. *Nanuit inuuhukturmik aanniqsijuq.*
15. *Angunahuktiit aarqijuq.*
16. *Ilinniaqtitsiji qukiqtait.*
17. *Qaijutit.*
18. *Angunahuktimik aarqisijutit.*

(b) Преведете на инуктитут:

19. Шаманът те нарани.
20. Учителят видя момчето.
21. Вълкът ти падна.
22. Ти застреля едно куче.
23. Кучето ти нарани един учител.

NB: Езикът инуктитут (канадски ескимоски) е от ескимоско-алеутското езиково семейство. Говори се от около 35 000 души в северната част на Канада.

Буквата *r* означава грасирано («френско») *p*, а *q* — *к*, произнасяно на същото място (в най-задната част на устата).

Шаманът е жрец, магьосник и знахар при някои народи.

—Божидар Божанов

Редактори: Александър Бердичевски, Божидар Божанов, Светлана Бурлак, Дмитрий Герасимов, Ксения Гилярова, Ивайло Гроздев, Станислав Гуревич, Иван Держански (отг. ред.), Борис Иомдин, Иля Иткин, Ренате Паюсалу, Александър Пиперски, Мария Рубинщейн, Людмила Фьодорова, Адам Хестърбърг, Тодор Червенков.

Български текст: Иван Держански.

Наслука!